

היכן תיבת נח

מתוך "נפלאות הבריאה"

מלקט ועורך: ש. אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.com

היכן תיבת נח

אנשי עסקים, הרפתקנים, לווני ריגול, שרלטנים, נוכלים, מחפשי אוצרות מקצועיים, קציני צבא בדימוס, טייסים, בנקאים, אופטומטריסט, ואפילו אסטרונוט אחד: כולם רוצים להניח את ידם על חתיכת גופר מכלי השייט המפורסם ביותר בהיסטוריה * מה עומד מאחורי טרנד "חיפוש תיבת נוח" שצץ בעשורים האחרונים, והיכן באמת עשויים להימצא השרידים המסתוריים?

הרב אליעזר אייזיקוביץ

החותמת "סודי בהחלט" מתנוססת על כל ששת תצלומי הלוויין שצולמו בצבעי שחור לבן. רואים בהם מישור סחוף-רוחות השוכן גבוה מעל קו השלג הנצחי במרומי הר נידח בצמוד לגבול טורקיה-ברית המועצות. ככל הידוע, רגל אנוש לא דרכה באלפי השנים האחרונות בישימון הקפוא הזה הנמצא בגובה 4,500 מטרים מעל פני הים, על הרמה המערבית של הר אררט.

בשנת תש"ט (1949) מטוס ריגול אמריקני שנשלח למשימת סיור באחת החזיתות הנידחות ביותר של המלחמה הקרה היה הראשון שהבחין בדבר-מה יוצא דופן. התצלומים פוענחו בידי מומחי הסי-אי-אי בוורגיניה ותויקו בארכיון הכמוס של הסוכנות המרכזית לביון. סדרת לווניי הריגול האמריקניים מדגם KH היו הבאים להפנות את עדשותיהן למתרחש בנ"צ $39^{\circ}42'10''$ צפון, $44^{\circ}16'30''$ מזרח. האובייקט המסתורי עדיין נח שם. שכבות קרח כיסו אותו, וסופות שלג עוצמתיות ששטשו מפעם לפעם את התמונה. אבל מתחת לכל אלה נח לו בדומיה "אובייקט מלבני בעל פאות מאורכות, בעל יחס של 1:6 בין אורכו לרוחבו" כפי שציינו האנליסטים שניתחו את התצלומים.

השנים חלפו. לוונינים נוספים סרקו מעת לעת את הצוקים השוממים. תיקיית "אנומליית אררט" המשיכה להתעבות בצילומים נוספים. האנומליה המשיכה להופיע בהן, לעיתים ברורה ולעיתים מטושטשת, אבל תמיד שם. היא לא שידרה כלום, לא פלטה שום צפצוף בתדר האלקטרומגנטי, שומרת על דומיה אניגמטית. בסי-אי-אי השתעשעו במחשבה לשגר צוות שיבדוק את האובייקט מקרוב, אבל קרבתו לאזור הגבול הסובייטי והחשש מפני הצתת תבערה גיאופוליטית בלתי מתוכננת הסירו את הרעיון מעל סדר היום.

אנומליית אררט עשויה הייתה להישאר קבורה לנצח בחברת אינספור הסודות הכמוסים במרתפי המודיעין האמריקני, אלמלי עבודתו המאומצת של פורשר טיילור. טיילור, כיום פרופסור באוניברסיטת ריצ'מונד, עבד במשך שלושים שנה כאנליסט

בסוכנות לביטחון לאומי של ארה"ב. שם הוא נתקל לראשונה בתצלומים של "אנומליית אררט" ואלה הפכו לתחביב עבורו.

לאחר שיצא לחיים אזרחיים ניהל טיילור מאבק ממושך לפרסום התצלומים במסגרת חוק חופש המידע. המאמץ הניב הצלחה חלקית. המודיעין האמריקאי לא התיר לפרסום את כל החומר הקיים באמתחתו אודות המתרחש במרומי הר אררט, אבל טיילור קיבל לרשותו את ששת התצלומים המקוריים של האובייקט שצולמו בתש"ט. אלה, ביחד עם עוד עשרות תצלומים מלווייני תצפית אזרחיים, מהווים את הלוז לטענתו של טיילור כי דבר-מה חריג ויוצא דופן מסתתר מתחת לשכבות השלג.

בתוך כך התקבצו סביב טיילור קבוצת חובבים נלהבת שתרמו איש-איש את כישוריו להצלחת המאמץ. אחד מהם הוא רוד פרנץ, מומחה בעל ניסיון רב בפענוח תצלומי לוויין, שניתח את התצלומים שהשיג טיילור באמצעות כלי התוכנה המתקדמים ביותר שקיים בשוק האזרחי. "אנחנו קוראים לזה 'ארכיאולוגית חלל' – היכולת לזהות פריטים ותצורות שניתן להבחין בהם רק מגובה מאות ק"מ", הוא מסביר.

אז מהי "אנומליית אררט"? האם מדובר במבנה קדום מעשה ידי אדם שאיכשהו מצא את דרכו לפסגת ההר הגבוה ביותר בטורקיה? שרידים של ישוב עתיק? תיבת נוח? ואולי מדובר בלא יותר מאשר משחק תעתועים של אור וצל שיוצרים צוקי קרח וסלעים מכוסי שלג?

זאת לא תהיה הפעם הראשונה שבני אדם ראו בתצלומים מטושטשים את מה שרצו לראות. לפני עשרים שנה רבים התרגשו כאשר נאס"א פרסמה תמונות של מה שנראה כגילוף ענק חצוב באדמת כוכב הלכת מאדים בצורת פרצוף של אדם. התמונות עוררו גל של שמועות וספקולציות. מי הוא זה ואיזה הוא שנחת על המאדים והותיר שם מזכרת בדמות פרצוף אדם? מתי הוא עשה זאת ובאיזה טכנולוגיה הוא השתמש? והכי חשוב – למה הוא לא סיפר על כך לאף אחד?

בסוף התברר כי מדובר בסך הכל בתעתוע של סלעים, דיונות חול, אורות וצללים (זאת בכל אופן הגרסה הרשמית שהממשלה מפרסמת. את האמת יודעים כמובן רק חסידי הקונספירציות...). האם "אנומליית אררט" משתייכת אף היא לאותו הז'אנר?

"פענוח תצלומי לוויין היא לעיתים יותר אומנות מאשר מדע", מודה רוד פרנץ. "המפענח עושה שימוש רב באינטואיציה ובניסיון קודם כדי להבין מה הוא רואה בתצלום. וכאשר מדובר בתצלום מטושטש של שטח פראי – יש מקום לטעויות".

ובכל זאת – הוא מוסיף – אם אכן מדובר במקרה בכלי שיט עשוי עץ שנתקע במרומי ההר, מדובר בספינה בעלת ממדים עצומים, גדולה יותר מה'טיטאניק'

וה'ביסמארק' שהיו האניות הגדולות בעולם בשעתן, וקרובה בסדר גודל לממדיה של נושאת מטוסים מודרנית. אולי אלו הם שרידיה של הספינה המפורסמת והחשובה ביותר בהיסטוריה האנושית.

את התשובה המוחלטת לתעלומה הזאת יכול להכריע רק ביקור בשטח. כל זאת בהנחה שביקור כזה לא התרחש כבר בעבר והממשלה - מטעמים מסתוריים השמורים עמה - החליטה שמוטב כי הציבור לא ידע מה בדיוק מתרחש שם, בחלקיו העליונים של הר אררט...

שודדי התיבה האבודה

פרושר טיילור וקבוצת עוזריו הם רק הגלגול האחרון בשורה של מחפשים שכלתה נפשם וגם נכספה לפקוד את תיבתו של נח אביהם. אם לא לפקוד ממש אזי להניח את ידם על פיסת עץ גופר שנלקחה מדפנותיו, או לפחות לטעון שהם הניחו את ידם על פיסת העץ הנ"ל.

הרשימה הארוכה כוללת מגוון טיפוסים ססגוניים, לעיתים מפוקפקים, ובהם ניתן למצוא אנשי עסקים, הרפתקנים, שרלטנים, נוכלים, מחפשי אוצרות מקצועיים, קציני צבא בדימוס, טייסים, בנקאים, אופטומטריסט – ואפילו אסטרונוט אחד. כולם רוצים את התיבה וכולם משוכנעים שיש להם קצה חוט שיוביל אותם אליה.

תופעת "מחפשי התיבה" היא טרנד מודרני לחלוטין שתחילתו לפני פחות ממאה שנה. בימי קדם מסתבר שהדברים פשוטים יותר. מקומה של התיבה המפורסמת ביותר בעולם היה אז כפי הנראה גלוי וידוע, וקרשיו אף ניטלו למטרות שונות ומגוונות. על סנחריב מלך אשור מספרים חז"ל כי לקח נָסֶר מעצי התיבה לצורך פולחן עבודה זרה. פרשנדתא בן המן, מושל פחוות קרדוניה, נהג אף הוא מנהג וונדליסטים כאשר שלח לאוסף הקוריוזים של אביו מתנה בדמות קרש היסטורי באורך חמישים אמה שאותה פירק מהתיבה. מסתבר שלא עלה בדעתו כי הוא ימצא את עצמו תלוי עליה.

אפילו בזמנים מאוחרים יותר, בימי הסופר היהודי-רומאי יוסף בן מתתיהו (שלהי בית שני), עדיין ידעו המקומיים להצביע על מקום מנוחתה של התיבה אי שם בין הרי קרדוניה. אולם כחלוף השנים שקע זכרה התיבה האבודה אל תהומות הנשייה, מנטלית ואולי גם פיזית. אחרי הכל מבנים עשויים עץ, מאסיביים ומוצקים ככל שיהיו, אינם נוטים להאריך ימים, בפרט אם הם מוטלים בסביבה הנגישה לבני אדם המפרקים אותה לשימוש האישי, כפי שמשמע מסיפוריהם של סנחריב ובני המן. במאה ה-11 כבר יכול היה אפוא הנוסע היהודי פתחיה מרגנשבורג לכתוב ביומנו כי "התיבה איננה שם [בהרי אררט], לפי שנרקה".

האם בכך תמה הסיפור? לא משום שבשלב זה מתרחש טוויסט מפתיע בעלילה: פתאום בסביבות המאה ה-11 מחליטים הארמנים יושבי ארמניה כי הר מאסיס, הר געש כבוי ענק שהוא גם ההר הגבוה ביותר באסיה הקטנה, הוא הר אררט המקראי.

עד היום יש לארמנים זיקה נפשית עמוקה להר הכביר הזה, ולכן דודו הנמוך מעט יותר ממנו ("אררט הקטן") השוכן כמה ק"מ דרומית לו. הדבר אינו מפתיע שכן מי שיבקר בירוואן בירת ארמניה (כשלעצמה עיר זנוחה למדי שמעולם לא התאוששה מה"שיפוצים" המודרניים שנערכו בה בתקופה הסובייטית) לא יוכל שלא להתפעל מהתפאורה המרהיבה של ההר המושלג הניבטת מכל סמטה בעיר.

הארמנים מחבבים מאוד את אררט ורואים בו את סימלם הלאומי על כן הוא מתנוסס על קופסאות גפרורים, חפיסות סיגריות, בתי מלון, אריזות סבון, ואפילו על הלייבל של בקבוקי "ברנדי אררט" שטעמו המשובח הולך לפניו עד כדי כך שלאחר ועידת ילטה המפורסמת, כך מספרים, ביקש צ'רצ'יל שישלחו לו שני ארגזים של המשקה המשובח וסטאלין – במחווה הומניטארי נדיר – נעתר לבקשתו.

צחוק הגורל הוא שעם כל חשיבותו בעיני הארמנים, הר אררט עצמו כלל אינו שוכן בגבולותיה של ארמניה, לפחות לא כפי שהם משורטטים על המפות בימינו. אשמים בכך הרוסים שלאחר מלחמת העולם הראשונה תלשו את ההר האהוב מידי הארמנים ומסרו אותו לטורקים שנואי נפשם. כיום יכולים הארמנים רק להביט בהר בעיניים עורגות ולחלום על היום בו יזכו שוב להתבוסס במדרונותיו הצחורים. עד שיבוא היום הזה לא נותר להם אלא להטביע את יגונם בעוד כוסית של ברנדי אררט משובח.

לאחר שניכסו לעצמם את הר אררט לא התקשו הארמנים לנכס לעצמם גם את תיבת נוח שאף היא מתנוססת בסמל הלאומי שלהם. מה שהם לא עשו זה למצוא את התיבה עצמה (פרט לפיסת עץ ממקור מפקפק המוצג לראווה במנזר ארמני עתיק). רק בשנת 1829 נכבשה פסגת ההר בפעם הראשונה בידי משלחת בראשות חוקר הטבע הגרמני פרדריך פארוט. הלה מדד ומצא כי גובהו של ההר עומד על 5,250 מטרים, ההר השני בגובהו עד אז שהאדם הגיע לפסגתו. המשלחת שבה עם בקבוק ובו קרח שאספו מפסגת ההר, אבל הם לא הביאו איתם שום חתיכה מהתיבה. אפילו לא את עלה הזית שהיונה הביאה טרף בפיה.

במשך עשרות השנים הבאות המשיך הר אררט לשמור על שלוותו בלי שאיש יעשה מאמץ מיוחד לעורר את התיבה מרבעה. ואז, פתאום באמצע שנות הארבעים של המאה הקודמת החיפוש אחר תיבת נוח הפך לטרנד מלהיב ומצית את הדמיון.

בשישים השנים האחרונות התפרסמו עשרות ספרים הטוענים לגילוי התיבה או חלקים ממנה. יש עדויות מעורפלות של טייסים שטענו כי ראו "מבנה ענק" הקבור מתחת לשלג. אחרים מוכנים להישבע בהן צדקם כי פגשו רועה עיזים ארמני או חקלאי אֶזְרִי שבעצמו סייר בתיבה והביא ממנה כמה פיסות של עצי גופר. הבעיה היא שכל העדויות המעורפלות הללו נמוגות ברגע שמנסים לברר עליהם פרטים מדויקים יותר. התיבה מתגלה כאובייקט דינמי המקפץ ממקום למקום בהתאם לדמיונם המפותח של מספרי הסיפורים.

אסטרונואט בעקבות התיבה

מה עומד מאחורי גל ההתעניינות הפתאומי הזה בגורלה של תיבת נוח? האם מדובר בסתם בקשת תהילה והרפתקה? ואולי בעידן המודרני אנשים מרגישים שמבול מוסרי קלוקל שוטף את העולם מה שמעורר רצון אינסטינקטיבי לשוב ולהצטנף בתיבת נוח הקמאית?

יהיה ההסבר אשר יהיה, ז'אנר חיפוש התיבה שאב לתוכו לא מעט טיפוסים צבעוניים והוליד סיפורים פנטסטיים שיכולים בהחלט למלא עיתון גם אם מהימנותם לרוב רופפת למדי.

קחו למשל את סיפורו של ולדימיר רוסקוביצקי, טייס רוסי אמיץ לב שבשנת 1917 היה מוצב בבסיס אווירי נידח השוכן ארבעים ק"מ צפונית-מזרחית להר אררט. באחד הימים, בעודו מבצע טיסה ניסיונות כדי לנסות "מטען-על" שהותקן במטוסו, חלף רוסקוביצקי מעל פסגת אררט ונדהם למראה ספינת ענק התקועה על חופו של אגם במרומי ההר.

רוסקוביצקי מיהר לדווח על תגליתו המרעישה לסנקט פטרסבורג והצאר הרוסי שיגר כוח ובו 150 חיילים כדי לחקור מקרוב את הממצא המדהים. דא עקא שעד שהמשלחת סיימה את מחקריה פרצה המהפכה הבולשביקית. הצאר כבר לא הספיק לקרוא את הדו"ח המפורט שהוכן עבורו. הדו"ח עצמו הושמד בידי לא אחר מאשר ליאון טרוצקי בעצמו או לפי גרסה אחרת נגנז במרתפי הקרמלין שם הוא מוחזק עד היום.

הסיפור מפעים ממש ויכול היה להיות להיט אלמלא העובדה ש"הטייס ולדימיר רוסקוביצקי" היא דמות בדויה, מטוסים לא הוצבו בפאתי ארמניה ב-1917, "מטען-על" הוא מכשיר שאינו קיים, הצאר לא הודח במהפכה הבולשביקית כי אם במהפכת נובמבר שקדמה לו, והסיפור כולו התפרסם בארה"ב ארבעים שנה אחרי המועד בו התרחש כביכול בידי עיתונאי מפוקפק שטען כי שמע אותו מפי אנשים ששמעו אותו מפי אנשים אחרים ששמעו אותו מפי מישהו שאולי שירת בצבא הלבן.

מאוחר יותר בא תורו של פרננדו נבארה, תעשיין צרפתי, שהחיפוש אחר תיבת נח הצית את דמיונו עד שנטל את רעייתו ואת בנו בן ה-11 ולקח אותם לחופשה משפחתית בהרי אררט שנועד להיות סיפור כיסוי לגילוי התיבה. הוא חזר ממסעו עם פיסת עץ שלדבריו תוארכה בידי מדענים בדיוק לגיל המשוער של תיבת נח. דא עקא שבתוך כל התלאות של המסע המפרך פיסת העץ המדוברת אבדה או שהתחלפה עם פיסת עץ אחרת. כך או אחרת, התיבה חזרה להיות אבודה.

רון וייט היה הרפתקן אמריקאי שזקף לזכות עצמו גילוי של יותר ממאה פריטים הקשורים לתנ"ך, אך ממצאיו נטו באופן כרוני להתגלות כמעשי תרמית ונוכלות (יש לשער שבין היתר גילה גם את סולם יעקב ואת הפרות שראה פרעה בחלומו). כצפוי, וייט "גילה" גם את תיבת נח. לטענתו התיבה מונחת באתר דורופינר במורדות הר אררט כשרק חרטומה מבצבץ מתוך הקרקע. לרוע המזל אף אחד מלבדו לא ראה שם את התיבה או את חרטומה.

לאזכור מיוחד ראוי ג'יימס אירווינג, אסטרונוט אמריקני שהיה האדם השמיני שצעד על הירח. בשובו לכדור הארץ החליט אירווינג להקדיש את כוחותיו לגילוי תיבת נח. הוא יצר קשר אישי עם נשיא טורקיה דאז שהעניק לו רישיון להיכנס לאזורי ספר הסמוכים לגבול.

מצויד באישור הזה ערך אירווינג לא פחות משבע מסעות מחקר בהם חווה תלאות שונות ומשונות. באחד הפעמים כמעט קיפח את חייו כאשר צנח לתוך וואדי עמוק. במקרה אחר הותקפה משלחתו בידי מורדים כורדיים. במקרה אחר ניסה להגיע לפסגת ההר בלי ציוד חמצן מתאים, לא רעיון מוצלח במיוחד. "קל יותר לצעוד על הירח מאשר לחקור את אררט", נאנח האסטרונוט למוד הייסורים. בערוב ימיו נאלץ גם אירווינג להודות שפיסות המידע עליהם התבססו היו כנראה מפוברקים ובלתי אמינים.

פתרון אפשרי

טוב, בשלב הזה כולכם רוצים לדעת היכן היא התיבה, ואיך זה שרבים מהמחפשים אחריה נוטים לחזור עם סיפורים מעניינים אבל ידיים ריקות?

הסבר אפשרי אחד הוא שהתיבה למרבה הצער כבר אינה קיימת, לפחות לא במצב שמאפשר את גילויה וזיהויה. הסבר אחר הוא שרשימת האסטרונוטים, ההרפתקנים ושאר מבקשי האוצרות פשוט חיפשו אחריה במקום הלא נכון. שכן עם כל הכבוד לארמנים, הזיהוי של הר מסיס עם הר אררט המקראי הוא המצאה **נוצרית** מתקופה מאוחרת יחסית. לפי כל המקורות הקדומים המצויים בידינו, את "הרי אררט"

המקוריים יש לבקש הרחק מזרוע לארמניה, באזור חבל הארץ הכורדי (היא 'ארץ קארדו' העתיקה). יש גם מועמד מצוין להר.

לא הרחק מן העיר נציבין (היא עירו של התנא רבי יהודה בן בתירא), בסמוך לגבול טורקיה-סוריה-עיראק, מתנשא הר ג'ודי שגובהו מעט יותר מאלפיים מטרים ומסורות קדומות מזהות אותו עם "הר קארדו" עליו נחה התיבה. עד עצם היום הזה שבטי היזידים החיים בסביבה מצביעים על הר ג'ודי כמקום מנוחת התיבה. יש להם אפילו יום חג שבו הם מציינים את המועד שבו נח יצא מן התיבה והקריב קרבנות לה'.

ועוד פרט מרתק: חז"ל מגלים כי סנחריב נטל קורה מהתיבה ועשה ממנה עבודה זרה שאליה סגד בעת ששני בניו רצחו אותו. והנה באופן מפליא למדי סנחריב עצמו השאיר עבורנו הוכחה מרשימה לביקורו בהר ג'ודי וזאת באמצעות גילופים של דיוקנו שנותרו מפוזרים למרגלות ההר. האם יתכן כי גילופים אלה הם העדות שהותיר אחריו הכובש האשורי מהביקור בו נטל קרש מהתיבה? האם עקבותיו של סנחריב הם קצה החוט האחרון שעשוי להובילנו למקומה האמיתי של התיבה?

אולי ביום מן הימים יופיע ההרפתקן שייטול את המשימה על כתפיו וינסה לחקור מה מסתתר מתחת למורדותיו של הר ג'ודי. אבל לעת עתה הדרך היחידה למצוא את התיבה היא פשוט לפתוח את פרשת נח.